

Свящ. ТЕОФАН А. ОБУШКЄВИЧ (1841 - 1924)

В "Лемківськым Календарі" на 1994 рік помістили мы серед історичных дат нотку о свящ. Теофані Обушкєвичу. Тішыме ся, што тепер можеме помістити допис о ним надісланий з Америки через П. Богдана Горбала. Завдякы тому збогатят ся нашы скромны відомости о жыттю того, не лем выдатного народного діяча, але і правдивого патріоты, котрому - як греко-католицькому священикови - не стояло на заваді співпрацювати з православным священиком. Бо того вымагала потреба народу. Та оддаіме голос Авторови допису.

Вродил ся свящ. Теофан Обушкєвич 16 вересня 1841 р. в селі Ждыңя, з родичів свящ. Александра і Єфросинії з Прислопських. Народну школу кінчыл в рідным селі і в Яслі. До гімназії ходил в Новым Санчы і Пряшові. На священика вчыл ся во Львові, Кракові і Перемышли. Оженил ся з Марийом, дівком свящ. Йосифа і Марії Хойнацких. Рукоположений в 1867 році. Парох лемківських сел: Матієва, Розтока, Радоцина, Ганчова (1876-86), де допоміг громаді выкупити паньскы лісы, Устя Рускє (1886-90), де створил перший на Лемковині хор і перший ансамбль, пригryваючий на забавах. В 1890 році, на прошыня американскых Лемків, пришол на пастырську послугу до Злученых Держав. Парох в Sheppard, PA (перша греко-католицька парохія в Америці, зорганізувана через свящ. Йоана Волянского в 1885 році, церков побудувана рік пізнійше), Pittsburgh PA - 1890; Shamokin, PA - 1890-91; Mahanoy City, PA - 1891; Olyphant, PA - 1891-97, де был першым греко-католицьким священиком для 17 гын мешкаючых родин і 30 самітных, зорганізу-

вал парохію (в 1902 році в цілости пепешла она на православія), збудувал церков і плебанію; Mayfield, PA - 1902; Mahanoy City PA - 1902-; Troy, N.Y.; Olyphant, PA 1903-04; Simpson, PA - 1904-07; Olyphant, PA - 1907-17; Mc Adoo, PA 1917-22.

Спілорганізатор і секретар стрічы десятиох греко-католицьких священиків в місті Wilkes-Barre, PA 29 жолтня 1890 рока. Головном темом зобраня было прошыня до краєвх епископів і митрополита, штобы не переказували юрисдикції над греко-католицькыма священиками в Америці - римо-католицьким зверхникам і штобы спосеред американскых греко-католицьких священиків выбрано єдного, як заступника епископа в Злученых Державах. Бесідувало ся тіж о потребі покликаня церквіных братств, як сьвітських організацій для карпаторускых емігрантів. Римо-католицькы епископы в Америці не лем не хотіли дозволяти на одправляня літургії во східнім обряді, але і нияк не поважали женатых греко-католицьких священиків. Десяткы листів, посыланьх до римского папы з надійом на оборону східнього обряду не мали ниякой одповіди, аж на конце папа одповіл - совітую-

чы вшьткым греко-католицьким священикам вертати до Европы. Під конец 1891 рока свящ. Теофан Обушкєвич был предсідательом стрічы 13 греко-католицьких священиків в місті Hazleton, PA, де рішено боронити східній обряд і свою одрубніст. Свящ. Теофан Обушкєвич скликал представителів існуючых уж товды греко-католицьких братств і покликано Соєдинєніє Греко-Католицьких Русскых Братств (Wilkes Barre, PA, 14.02.1892 рока). Стало ся оно найвекшом, існуючом до гнеска і добрі просеруючом організаціом закарпатскых греко-католиків (іх церков называт ся гнеска The Catholic Church of Byzantine Rite). Свящ. Теофан Обушкєвич был выбраный членом контрольной комісії той організації.

Перенятя керівництва в Соєдинєню через закарпатскых греко-католицьких священиків, вышмариня з нього братств, котры перешли на православія і допушчыня до членства латинників, мало вплив на поділы медже греко-католицькыма діячами в Америці. Свящ. Теофан Обушкєвич был медже тыма незадоволеныма і зато скликал стрічу подібні думаючых, головні галицкых священиків (2 лютий 1894, Шамокін). Там покликано Русскій Народний Союз (РНС), організацію, котрой членами могли оставати вшьткы рускы люде, без вхгляду на віру. Не долго трывал спокій, бо зачали ся медже Галичанами сварні о народну орьстацию. В 1899 році, походячий зо старой священичой родини о.Іван Ардан зачал по українскы печатати орган Союза - "Свободу". Выкликало то великы протесты русофілів. До борбы дішло на головній конвенції РНС в 1902 році. Проукраїнскы діяче ліпше прирыхтували ся до той стрічы і выграли. Організація пару раз зміняла назву, штобы дійти до теперішнього званя Українскій Народний Союз, котрий є найвекшом українском еміграційном організаціом. "Сво-

✂ СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ ✂ СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ ✂ СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ ✂

бода" є гнеска найдолжше, без перервы печатаном газетом на сьвіті (першым ей редактором был свящ. Григорий Грушка, а першым печатником Лемко - Діонисий Салей).

Уж другій раз свящ. Т. Обушкевич стратил організацію, котрой покликаню посьватил тілко сил і часу. Не барз захоплений ставліньом римо-католицьких церквннх зверхників до греко-католицьких священників, николи не вступил на дорогу свойого барз доброго знаемого і спілорганізатора суспільного і церквнного жытя Карпатских Русинів в Америці - свящ. Алексія Товта, котрий як перший перешол на православія (25 марця 1891 р.), разом з цілом парохійом міста Minneapolis, MN. Тримаючы ся греко-католицькой віры, свящ. Т. Обушкевич не остал тіж членом Русского Православного Общества Взаімопомощы (основане через свящ. А. Товта в місті Wilkes-Barre, 10 квітня 1895 рока), хоц його "тверда русскост" была близка поглядам Русина зо Ждыні.

В кінци свящ. Т. Обушкевич нашол для себе місце в Обществі Русских Братств (покликане 1 липця 1900 р. як сьвітска організація Карпатских Русинів, рахуючы себе частином російской нації). Хоц статут заперал дорогу до членства в ОРБ, то для саящ. Обушкевича зроблено выняток, маючы на увазі його долголітню суспільно-церквнну працю, і не лем принято йогодо той організації (II Конвенція, Shepandoah, PA, 9 вересня 1902), але впроваджено до заряду, де обнял гідніст духовного опікуна. Наступне вісем ковенцій, аж до 1918 рока, коли перестано выбирати духовного опікуна, ОРБ все кликало свящ. Теофана Обушкевича до духового проваджыня організації. Через 16 років спомагал він Общество на ріжны способы. За його радами перенесено офіційний пресовий орган ОРБ - *Правду*, до міста Olyphant, PA (май 1906 рока), де остал ей редактором. Был він тіж

предсідательом Шкільной Комісії. За часів його праці в ОРБ і при його помочы кількіст членів звекшыла ся з 546, в 22 братствах (1902 рік) до 12.253, в 260 братствах (1918), посеред котрых барз дуже было Лемками.

В грудни 1901 рока свящ. Т. Обушкевич довьюл до основаня в свой парохії (Mayfield, PA) комітету збераючого грошы для Русинів студиуючых на Львівском Університеті. До половини лютого 1902 рока зобрал він \$115.75. Жертвы зберано головні в греко-католицьких црквах і оцествах, але медже жертвувателями нашол ся тіж православний священник, гнеска сьватий Алексий Товт, котрий в свой парохії зобрал \$13.74 і заохочал інчых православных Русинів помагати рускым студентам. 11-го квітня 1902 р. свящ. Т. Обушкевич писал в газеті *Американскій Русскій Вістник* о 50 дуляровій жертві, котру переслано з парохії в Shepandoah. Хоц комітет думал зберати жертвы до кінця літнього семестру, то хыбаль його кінцьовий рапорт (з 20 мая 1902) был напечатаний в *Американским Русским Вістнику* з дня 5 червця того рока. До того часу галицкы Русины зобрали \$150.45, угорскы - \$81.00 і \$119.44 жертвовали православны, што разом дало \$350.89. "*Сума поправді, як на Американску Русь не барз велика, але при загальным страйку треба ей рахувати як жертву з серця плынучу - спаси Боже християнскы серця! (...)*" - писал свящ. Теофан Обушкевич.

Од початку існуваня (1914) свящ. Т. Обушкевич підперал діяльніст Русско-Народной Організації. На стрічы ей членів в Scranton, PA (20 жолтня 1915 р.), котре провадил - был назначений членом заряду Р-НО. Гын совітувал печатати малого формату газету (на 16 сторінках, а не велику на 4), што мало забезпечыти ей од скорого затрачыня і помочы дійти з ньом до векшой кількосты люди. Звекшены кошты такой печати не дозволили впро-

вадити того пляну до жытя. На тій самій стрічы попер він тіж внесок редактора *Правды* Ілії Гойняка (родом з Устя Русого), штобы не підносити вписового до організації, што могло знеохотити декотрых люди - а в місце того розвинуты векшу пропаганду і постарати ся притагнути до організації веце членів.

Свящ. Теофан Обушкевич утримувал листовний звязок з Лемковином, был добрым знаемым свящ. Теофіля Качмарчыка пароха Білцаревой. Пересылап з Америки грошы вязненым в Талергофі Лемкам.

Вмер 16 марця 1924 рока, в місті Frackville, PA. Похоронений в місті Maizeville, PA.

Богдан ГОРБАЛЬ

Библиография:

- Blazhejevskij Dmytro, *Ukrainian Catholic clergy in diaspora (1751-1988)*, Roma, p.168.
- Evans M. James, *Guide to Amerykanskij Russkij Vestnik, vol. I: 1894-1914*, Carpatho-Rusyn Research Center, Fairview, N.J. 1979, p.391.
- Гладик Б.П., *Общество Русских Братствъ Его Ціли и Діятельность, в: Иллюстрованный Русско-Американскій Календарь О.Р.Б. на 1922*, Philadelphia, PA 1921, с. 169-180.
- Obushkivich Th.A.Rev., *Заслато, Американскій Русскій Вістникъ, New York, vol XI, No. 5, February 13, 1902*, с.3.
- Обушкевич, Ф.О., *Выказ, Американскій Русскій Вістникъ, New York, vol XI, No 12, April 3, 1902*, с. 3.
- Обушкевич, Ф.О., *Почт. Госп. Редакторъ!, Американскій Русскій Вістникъ, New York, vol. XI, No. 20, June 5, 1902*, с. 2-3.
- Обушкевич, Ф.О., *Почт. Редакция, Американскій Русскій Вістникъ, New York, vol. XI, No 14, April 17, 1902*, с. 3.
- *Общее Собрание и Протоколъ Р.Н.О. Изъ Дня 20-го Октября 1915, Въ Скрентонъ, ПА.*, Новая Русь, Coaldale, PA, vol. 1, No.12, November 1, 1915, с. 1.
- *Очевидецъ, Долиси, Майфильдъ, ПА.*, Новая Русь, Coaldale, PA, vol.1, No. 5, July 15, 1915, с. 3.
- *Памяти О. Теофана А. Обушкевича, в: Коханьскі Петр, Начало Истории Американской Руси, в:Свистунъ Филиппъ, Прикарпатская Русь подъ владением Австрий, Trumbull, Connecticut 1970*, с. 505-507.
- *Спис Членовъ Р.Н.О. (продолжаніе)*, Новая Русь, Coaldale, PA, vol.1, No. 8, September 1, 1915, с. 4.
- Стахів Матвій, *Наше минуле й майбутнє в Америці*, Scranton, PA, 1950, с. 27-37